

Motion till riksdagen 2011/12:U251

av Irene Oskarsson och Caroline Szyber (KD)

Mänskliga rättigheter

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige ska vara ett föredöme när det gäller att inom landet upplysa om och försvara mänskliga rättigheter.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige med all kraft ska främja mänskliga rättigheter i utrikespolitiken.

¹ Yrkande 1 hänvisat till KU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Frågor om mänskliga rättigheter (MR) måste sättas högre på dagordningen. Likgiltighet kan aldrig paras med respekten för mänskliga rättigheter. Dessa rättigheter förutsätter ett konkret, aktivt engagemang.

MR-frågorna måste tydligare lyftas fram i vår samlade utrikespolitik, inklusive i handels- och biståndspolitik. Det är viktigt att betona att MR-frågorna inte bara hör till utrikespolitiken. De finns inom alla politikområden. Inte förrän vi inser det får arbetet för MR och demokrati den tyngd och vikt som det måste ha.

Brist på demokrati och mänskliga rättigheter förorsakar ofta djupa sociala klyftor som förhindrar fattiga att förbättra sin egen situation. Respekt för individens mänskliga rättigheter och en demokratisk samhällsutveckling som ger människor möjligheter att förbättra sin livssituation har i sig ett egenvärde men utgör också förutsättningen för att bekämpa fattigdom, skapa säkerhet och uppnå en rättvis och hållbar utveckling både lokalt och globalt.

Även i alla väl etablerade demokratier finns tendenser och riktningar som är oförenliga med de mänskliga fri- och rättigheterna. I alla demokratier finns rörelser i riktning bort från en gång beslutade MR-normer. Det kan handla om rasism, människohandel och slavhandel, behandlingen av minoriteter, kvinnomisshandel eller åldersdiskriminering.

Grundläggande MR-dokument

Förenta nationernas generalförsamling antog den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna den 10 december 1948. Förklaringen uttrycker en gemensam värdegrund i synen på människan och förhållandet mellan stat och individ. Människans rättigheter är universella och överordnade politiska, ekonomiska, religiösa och kulturella skillnader.

Först 1967 skrevs två konventioner för att juridiskt reglera de rättigheter som deklarerats i den allmänna förklaringen 19 år tidigare. Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ICESCR) reglerar exempelvis rätten till utbildning, arbete och sjukvård, medan konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (ICCPR) bland annat reglerar rätten till fria val samt yttrande- och religionsfrihet.

Bakgrunden till att det blev två konventioner och inte en var de spända relationerna mellan öst- och västblocken under det kalla kriget. Man kunde inte enas om att alla rättigheter i den allmänna förklaringen var lika viktiga, utan Sovjet vidhöll att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna vägde tyngst, medan USA argumenterade för de medborgerliga och politiska rättigheterna.

De mänskliga rättigheterna är fortfarande politiskt mycket känsliga för många stater, även bland dem som ratificerat konventionerna. Vi får likväl

inte glömma FN-stadgans portalformuleringar: de mänskliga rättigheterna är rättigheter som tillkommer alla människor överallt. De är oberoende av politik, religion eller annan uppfattning, tradition, etnicitet, kultur och nationell lagstiftning.

Kristdemokrati och mänskliga rättigheter

Vi får inte förledas att tro att vi i Sverige är automatiskt garanterade våra mänskliga rättigheter. Även i vårt land förekommer kränkningar och vi bör ständigt vara uppmärksamma på detta. Som kristdemokrater är det vårt ansvar att värna alla människors lika värde, och vi bör särskilt vara på vår vakt mot rättighetskränkningar i miljöer där särskilt utsatta människor finns: inom barnomsorg och skola, inom sjuk-, äldre- och kriminalvård samt inom flyktingmottagning.

Det finns en uppenbar risk att svensk utrikes- och inrikespolitik fjärras från värden förenliga med de mänskliga rättigheterna. Det kan ske i så små steg att förskjutningen knappt är märkbar. Vi kristdemokrater vill uppmärksamma detta och arbeta för att värdegrunden åter respekteras. En kursändring krävs bort från årtionden av socialdemokratisk politik som alltför mycket bortsåg från det civila samhällets roll och ansvar i värnandet av de mänskliga rättigheterna.

Syskonskapstanken påbjuder även vårt medmänskliga ansvar gentemot dem som lever i andra länder. Detta innebär i praktiken att vi kristdemokrater även reagerar på kränkningar av de mänskliga rättigheterna som drabbar andra än svenskar. I samband med krig, torka och andra katastrofer är bristerna uppenbara och Sverige ger sitt stöd via biståndet. I många fall sker kränkningarna mer subtilt; det kan till exempel handla om begränsningar av yttrande- och mötesfriheten eller begränsningar av religionsfriheten. Här har Sverige ett särskilt ansvar att inte blunda för verkligheten utan istället ta aktiv ställning för människors fri- och rättigheter och mot repressiva staters inkräktande på desamma.

Det är viktigt att ta tydlig politisk ställning för dem som försvarar de mänskliga rättigheterna i repressiva länder och som ofta gör det med risk för frihetsberövning, för utvisning eller för sina liv. Särskilt utsatta yrkesgrupper kan förutom politiker vara journalister, jurister, präster och andra religiösa ledare. Sverige verkar aktivt för att det svenska utvecklingssamarbetet främjar civilsamhälleliga insatser för skydd till MR-försvare.

Även på den mer direkta politiska nivån kan och bör vi svenskar ta vårt ansvar och göra skillnad genom politiska uttalanden, diplomatiska förhandlingar och inte minst genom vårt regelverk för politisk asyl.

Som kristdemokrater anser vi att om dessa värden framhävdes ännu tydligare i den svenska utrikespolitiken, skulle Sverige få en större slagkraft och därmed kunna bedriva en mer proaktiv utrikespolitik. Vår utrikespolitik skulle berikas och fördjupas och agerandet vitaliseras, om den universella värdegrunden framställdes tydligare – särskilt om den grundats på en inrikespolitik med djup och ärlig respekt för MR. Alltför länge har stater, inklusive Sverige,

Fel! Okänt namn på

bedrivit en utrikespolitik som varit alltför fokuserad på nationell makt och där målet varit att öka det materiella välståndet i den egna nationen. Detta är inte tillräckligt. Etik, värderingar och principiella etiska ställningstaganden har alltför sällan tillåtits vägleda de utrikespolitiska beslutsfattarna. I detta avseende har vår utrikespolitik blivit fattig. Sverige ska vara ett föredöme när det gäller att inom landet upplysa om och försvara mänskliga rättigheter. Sverige ska med all kraft medverka i forum som diskuterar mänskliga rättigheter och kulturella skillnader.

Utbildning och diskussion om de mänskliga rättigheterna

Kunskap om de mänskliga rättigheterna bör inkluderas i den svenska utbildningen från ett tidigt stadium även fortsättningsvis. Av absolut högsta prioritet är att kunskapen om Förintelsens grymheter inte faller i glömska. Dess fasor utgör summan av hur det kan gå när de mänskliga rättigheterna systematiskt kränks. Den förra regeringens initiativ till Forum för levande historia var lovvärt men får inte leda till att vi invaggas i tron om att Förintelsen och dess konsekvenser därmed skulle vara ”avklarade” och att eventuella kunskapsluckor skulle vara tilltäppta.

Ögonvittnen från förintelselägren närmar sig slutet av sin levnad, men detta får inte innebära slutet på upplysningen om brott begångna i nazismens namn. Det är viktigt att vi i skolundervisningen inte räds att ta upp nutida ideologier och rörelser, även i Sverige, med liknande synsätt och idéer som beredde vägen för nazismens illdåd. En liknande strategi måste finnas när det gäller den historiska kunskapen om den stalinistiska kommunismens kränkning av mänskliga rättigheter. Också här finns anledning att med den historiska bakgrunden granska ideologiska följeslagare till stalinismen i vårt nutida samhälle. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell utbildningskampanj om kommunismens brott.

Det kommunistiska ideologins konsekvenser har varit fruktansvärda i vår närtid och geografiska närhet. Människor drabbade av dessa förbrytelser lever fortfarande runt om i vår värld, även i vårt eget land. I den regeringsförklaring som lästes upp hösten 2006 sades: ”I skolan bör upplysningen om brott inspirerade av totalitära ideologier utvecklas. Också kommunismens brott mot mänskligheten ska uppmärksammas.”

En omfattande undersökning bland Sveriges ungdomar, i åldern 15–20 år, som gjorts för några år sedan avslöjar att kunskaperna om dessa förbrytelser är i det närmaste obefintliga. Medan 95 procent kände till Auschwitz, kände inte 90 procent av eleverna till Gulag. 43 procent tror att det totala antalet offer för kommunismen är en miljon eller färre; 18 procent tror att det är färre än 10 000 världen över under hela 1900-talet.

Undersökningen visar att den svenska skolan misslyckats med att överföra såväl kunskaper om centrala skeenden i vår nutidshistoria som de värderingar som vårt samhälle bygger på – med utgångspunkt i det unika, lika och okränkbara människovärdet.

Fel! Okänt namn på

Det är hög tid att en informationskampanj om kommunismen och dess skuld till ca 100 miljoner människors död under 1900-talet genomförs på samma föredömliga sätt som kampanjen ”Om detta må ni berätta ...”, en upplysningskampanj om nazismen och dess förbrytelser, inte minst förintelsen av sex miljoner judar.

Även i ett internationellt sammanhang måste kunskapsutbytet öka. Vi måste lära av hur andra resonerar om MR. Afrikaner, amerikaner, araber, asiater och européer bör fortsätta träffas i olika internationella forum för att diskutera MR och för att ta del av varandras olika synsätt och erfarenheter. Detta sker nu i FN:s regi, men Sverige bör även bilateralt utveckla och fördjupa detta slags erfarenhetsutbyte. Ledorden måste vara ödmjukhet, respekt och förståelse för varandras kulturer och religioner, utan att det för den skull tummas på det faktumet att rättigheterna är universella.

Stockholm den 3 oktober 2011

Irene Oskarsson (KD)

Caroline Szyber (KD)